

Hoe? Module

Tips & tricks en voorbeelden

Coördinatoren

Anna Murkowska

Joanna Fituła, Jacek Romaniuk
(Universiteit van Warschau)

Kris Peeters

(Universiteit Antwerpen)

Medewerkers

Maria Teresa Zanola

Silvia Calvi, Klara Dankova, Silvia Gilardoni, Maria Vittoria Lo Presti, Luisa Sartirana
(Katholieke Universiteit van het Heilig Hart, Milaan)

Nemira Mačianskienė

Lina Abraitienė, Vilma Bijeikienė, Vaida Misevičiūtė, Daiva Pundziuvienė
(Vytautas Magnus Universiteit, Kaunas)

Manuel Célio Conceição

Neuza Costa, Pedro de Sousa
(Universiteit van Algarve, Faro)

Kris Peeters

Jim Ureel

(Universiteit Antwerpen, Antwerpen)

Inleiding

In deze derde module wordt er ingegaan op **hoe** u meertalig kunt lesgeven en welke vaardigheden daarvoor nodig zijn. Hoewel deze module apart kan worden gevolgd, is het raadzaam om eerst Module 1 en Module 2 in de APATCHE-cursus te doorlopen. In **module 1** wordt uitgelegd **wat** u moet weten en begrijpen over meertaligheid in het hoger onderwijs (HO) en het belang ervan. In module 1 leert u over meertaligheid en HO-taalbeleid, meertaligheid in de HO-context, meertaligheid en meertalige competentie, en welke benaderingen en strategieën kunnen worden gebruikt voor meertalig lesgeven en leren. **Module 2** gaat in op de vraag **waarom** dergelijke benaderingen vandaag de dag zo hard nodig zijn in het HO, op de voordelen van meertalig leren, de uitdagingen die het met zich mee kan brengen en de attitudes en waarden die ermee gepaard gaan. Deze **Module 3** reikt een aantal methodologische handvatten en tips & tricks aan (de APATCHE Plurilingual Teacher Toolbox), en stelt cursusmaterialen en scenario's voor, waar u inspiratie uit kunt halen.

Het **doel** van deze Module 3 – Hoe? is om u in staat te stellen om, door middel van **vaardigheidstraining**, uw kennis en begrip van meertalige benaderingen (Module 1 – Wat?) en de betrokken attitudes en waarden (Module 2 – Waarom?) **in praktijk** te brengen, met als doel de broodnodige verschuiving naar **actiegericht** en **actief meertalig en pluricultureel** taalonderwijs in het HO een duwtje in de rug te geven. Met 'actiegericht' bedoelen we dat het aanleren van talen beter wordt bereikt door concreet gebruik van taal(en), voor bepaalde taken, in bepaalde omgevingen, voor bepaalde doelgroepen, op zo'n manier dat realistisch taalgebruik wordt bevorderd. Met 'actief' wordt bedoeld dat leerders een actieve rol krijgen als sociale actoren in hun eigen leerproces, wat wordt bereikt door gebruik te maken van hun eigen ervaringen met talen en culturen, wat de betrokkenheid en motivatie van leerders vergroot.

De **inhoud** van deze module bestaat uit twee delen. **Deel 1** biedt methodologische tips en trucs die u zullen begeleiden bij het tot stand brengen van meertalige benaderingen in uw onderwijs. **Deel 2** bevat daarentegen een repertoire aan praktijkvoorbeelden van meertalige activiteiten en scenario's die als inspiratiebron kunnen dienen.

Plurilingual Teacher Toolbox

DEEL 1

Tips & Tricks voor de meertalige docent in het HO

Auteur: **Kris Peeters** (Universiteit Antwerpen)

Inhoudsopgave

Hoe verhouden deze Tips & Tricks zich tot de vorige modules in de APACHE -cursus ?	4
Hoe verhouden deze Tips & Tricks zich tot de APACHE Beschrijvende Schaal?	4
Inhoud van de APACHE Plurilingual Teacher Toolbox	5
Algemene tips	6
(1) Leg uit wat u doet en waarom	6
(2) L1 vóór L+, L2 ernaast	7
(3) Eerst zien, dan doen (eerst receptie, dan productie).....	8
(4) Zoek naar een constructieve leerervaring	9
Tips & Tricks voor meertalige onderwijsstrategieën in het HO	10
Hoe receptief meertalig begrip in te bouwen	11
Voorbeelden voor het taalonderwijs.....	11
Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven.....	11
Hoe inter- en cross-linguïstische vergelijking in te bouwen	12
Voorbeelden voor het taalonderwijs.....	12
Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven.....	13
Hoe taalalternatie, <i>code-switching</i> en <i>translanguaging</i> in te bouwen.....	14
Voorbeelden voor het taalonderwijs.....	14
Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven.....	14
Hoe geïntegreerde benaderingen van meertaligheid te gebruiken	16
Voorbeelden van geïntegreerde benaderingen met mediatie over talen heen	17
Communicatieve taken en communicatieve scenario's	19
Wat zou u doen?	20

Hoe verhouden deze Tips & Tricks zich tot de vorige modules in de APATCHE-cursus ?

De volgende Tips & Tricks zijn bedoeld als *methodologische handvatten* voor de HO-docent die meertalige benaderingen in zijn of haar onderwijs wil ontwikkelen. In de **Wat?-module** legden we uit wat meertalige benaderingen zijn, wat ze inhouden, wat hun belang is voor internationalisering en voor het creëren en verspreiden van wetenschappelijke kennis. We hebben ook uitgelegd *welke strategieën kunnen worden ontwikkeld* bij het lesgeven in een meertalige aanpak. In de **Waarom?-module** werden *attitudes en waarden* met betrekking tot meertalige benaderingen toegelicht, evenals de voordelen van het toepassen van meertalige benaderingen. We hebben ook uitgelegd waarom deze nodig zijn in het hoger onderwijs. Deze Tips & Tricks maken deel uit van de **Hoe?-module**, die tot doel heeft u te trainen in de *vaardigheden* die nodig zijn om meertalige benaderingen in het onderwijs te kunnen inbouwen. We geven *concreet advies, voorbeelden van meertalige onderwijsactiviteiten en mogelijke cursusscenario's*, waarin die *strategieën* en *attitudes en waarden* naar voren komen.

U zal de kennis die u hebt opgedaan in Modules 1 en 2 nodig hebben, en de attitudes moeten omarmen die hierbij horen — We hopen dat u zult profiteren van deze meer praktische module.

Hoe verhouden deze Tips & Tricks zich tot de APATCHE Beschrijvende Schaal?

De **APATCHE** Beschrijvende Schaal is de *ruggengraat van uw leerproces*. Deze schaal beschrijft **wat** u moet weten over meertaligheid in het hoger onderwijs als u meertalig docent wilt worden, **waarom** meertalige benaderingen nuttig zijn en welke vaardigheden u nodig hebt om erachter te komen **hoe** u uw cursussen kunt geven aan de hand van meertalige benaderingen (scenario's, taken, cursusontwerpen). Daarom bevat de Beschrijvende Schaal de verwachte leerresultaten van de **APATCHE** online cursus — d.w.z. welke kennis u hebt opgedaan en uw begrip daarvan (Wat-module), welke waarden en attitudes u hebt geleerd (Waarom-module) en de vaardigheden die u hebt ontwikkeld (How-module).

Wat betreft deze laatste, meer praktische module over *hoe* u meertalige benaderingen in uw onderwijs kunt inbrengen — die bij deze is begonnen — zijn dit de verwachte leerresultaten:

-
- 3.1 Ik kan **uitleggen** hoe het nieuwste ERK meertalig en pluricultureel onderwijzen en leren introduceert.
 - 3.2 Ik kan **voorbeelden geven** van meertalige, pluriculturele benaderingen in het onderwijzen en leren van talen.
 - 3.3 Ik kan het meertalige en pluriculturele **repertoire van mijn studenten verkennen en ontwikkelen**, en ik kan er in verschillende contexten gebruik van maken door taaloverschrijdende, meertalige en pluriculturele bewustmakingstaken te ontwikkelen.

- 3.4 Ik kan het taalkundige en culturele **repertoire van mijn studenten verbreden** in minder diverse contexten.
- 3.5 Ik kan een **cursus ontwerpen** op basis van meertalige, pluriculturele benaderingen.
-

Inhoud van de **APATCHE** Plurilingual Teacher Toolbox

In de volgende paragrafen zullen we die verwachte leerresultaten gebruiken als de steunpilaar van wat we uitleggen en illustreren. Daarom hebben de Tips & Tricks die volgen betrekking op:

- Hoe u **uw studenten kunt uitleggen** wat u doet en waarom, wanneer u meerdere talen in uw klas brengt;
- Hoe u **meertalige taken** kunt bedenken en gebruiken voor uw studenten;
- Hoe u **meertalige onderwijsstrategieën** kan inbrengen in uw onderwijs;
- Hoe u **meertalige scenario's** kunt bedenken en gebruiken, die verschillende communicatieve taken voor uw studenten samenbrengen, terwijl ze verschillende talen gebruiken;
- Hoe u **meertalige cursusontwerpen** kunt bedenken en gebruiken, waarin van studenten wordt verwacht dat ze hun meertalige repertoire gebruiken.

In deze Tips & Tricks geven we voorbeelden:

- voor **taalonderwijs**, d.w.z. voor het onderwijzen **van** vreemde talen, bijvoorbeeld grammatica, communicatie, mondelinge en/of schriftelijke taalvaardigheidslessen;
- en voor **vakonderwijs**, d.w.z. bij het geven van cursussen **in of betrekking hebbend op** vreemde talen, bijvoorbeeld cursussen in de taalkunde, literatuur, economie, kunst of enig ander vak.

Voordat we ingaan op de voorbeelden van meertalige taken, strategieën en activiteiten in de klas, willen we op de volgende pagina's een paar algemene tips geven.

Algemene tips

(1) Leg uit wat u doet en waarom

Studenten in het hoger onderwijs zijn over het algemeen gewend geraakt aan eentalige benaderingen bij het leren van talen. Een meertalige aanpak zal hen daarom vreemd lijken, vooral in lessen in vreemde talen, waar de traditionele klassikale pedagogiek waarbij alleen het gebruik van de vreemde taal is toegestaan, nog steeds gangbaar is. Het zal enige tijd duren voordat uw studenten gewend zijn aan de paradigmaverschuiving die optreedt wanneer uw onderwijs meertalige benaderingen omvat. Daarom is het noodzakelijk dat u ***aan uw studenten uitlegt wat de meertalige aanpak is en waarom u deze gebruikt***. Pas als ze weten wat er van hen verwacht wordt door duidelijke instructies te krijgen, zullen ze in staat zijn om te leren.

Centraal in meertalige benaderingen staat de leerder als een proactieve en betrokken sociale actor, die leert communiceren in (gesimuleerde) *real-life* situaties, waarbij verschillende talen aanwezig zijn en worden gebruikt, inclusief de taal die ze leren. Leg aan uw studenten uit dat ze die taal zullen leren om daadwerkelijk te ***communiceren als een sociale actor***, dat ze zullen leren door te doen, en door voort te bouwen op de talen die ze al kennen, door te vergelijken, door meertalig begrip (Eng. *intercomprehension*), door af te wisselen tussen talen, door *translanguaging*, door mediatie. Leg uit wat de voordelen zijn van dergelijke ervaringen van samenleren, wat de waarden zijn die daarbij komen kijken, wat de positieve effecten zijn op de betrokkenheid van studenten, op hun motivatie en op klasparticipatie. Verlaat indien mogelijk het klaslokaal van tijd tot tijd en neem studenten mee naar echte meertalige omgevingen, zoals een museum, een treinstation, een multiculturele buurt, een werkvloer in een bedrijf of een onderzoeksgroep op de universiteit. Maak ze verantwoordelijk voor hun eigen leerproces, laat ze nadenken over dat leerproces, en laat ze u actief gebruiken als coach, in plaats van te verwachten dat de docent-die-alles-weet, het hen uitlegt.

(2) L1 vóór L+, L2 ernaast

Onderzoek heeft aangetoond dat hoe beter taalleerders hun L1 beheersen — in de meeste gevallen hun thuistaal, die niet noodzakelijk de hoofdtal is waarin ze onderwijs krijgen — hoe gemakkelijker ze een nieuwe taal leren. Dat effect neemt toe met elke nieuwe taal die wordt geleerd: L2 leren is gemakkelijker als L1 betrokken wordt bij het leerproces (wat leerders sowieso doen), L3 leren is gemakkelijker als L1 en L2 betrokken zijn bij het leerproces, enzovoort. In dat opzicht is het contra-intuïtief om leerders' L1 (en L2) buiten beschouwing te laten bij het leren van een nieuwe taal (hierna L+), dus de traditionele pedagogiek te hanteren waarbij alleen de vreemde taal gebruikt mag worden. Het **betrekken van het meertalige repertoire van studenten bij het onderwijzen van L+ is nuttig voor pedagogische doeleinden**, om verschillende redenen. Ten eerste brengt het 'echte' (*real-life*) **taalkundige en culturele diversiteit** in de klas. Diversiteit is een gegeven in de samenleving, en het is ook een motiverende factor bij het leren van talen: erkennen dat leerruimtes in het hoger onderwijs meertalig en multicultureel zijn, creëert een **sociale gemeenschap van mede-leerders** waarin iedereen gelijkwaardig kan deelnemen, met een gevoel van erkenning, van verbondenheid en zelfrespect. Het meertalige klaslokaal is een **veilige leerruimte** waarin leerders de lonende ervaring kunnen hebben om positief om te gaan met medeleerders in een sfeer van wederzijds respect, openheid voor andere perspectieven en verantwoordelijkheid voor het eigen leren. Ten tweede, door studenten te vragen om talen die ze kennen (L1, L2, L3) te vergelijken met de taal die ze leren (L+), wordt hun **metalinguïstisch bewustzijn** vergroot, waardoor het leerproces wordt vergemakkelijkt, terwijl het ook motiverend is om te zien dat je al een deel van L+ kunt begrijpen. Bovendien leren studenten bij het vergelijken van talen, **over alle betrokken talen**, en niet alleen over de extra taal die ze expliciet leren. Ten slotte creëert het aanbieden van scenario's waarmee leerders hun taalvaardigheden in *real-life* situaties kunnen gebruiken, een gevoel van zinvolheid, waardoor ze begrijpen waarom ze leren wat ze leren, wat een **positief effect heeft op de motivatie en bereidheid om deel te nemen** aan leeractiviteiten. Het mogen gebruiken van L1 of een *lingua franca* wanneer je vastloopt, vermindert bovendien de angst om L+ te gebruiken.

Wanneer studenten wordt gevraagd om meertalige taken uit te voeren, en vooral als het om teamwerk gaat, zullen ze waarschijnlijk een *lingua franca* gaan gebruiken (in de meeste gevallen L2 Engels; of, als dat niet werkt, de nationale taal van een groot buurland, bijvoorbeeld Frans of Russisch). Afhankelijk van de communicatieve taak die wordt uitgevoerd, kan dat prima zijn — zo werkt taal tenslotte, in situaties waarin sprekers nog geen zelfstandige gebruikers van L+ zijn —, maar het is ook mogelijk dat het gebruik van een *lingua franca* niet is wat u als docent voor ogen had. Bedenk daarom goed wat uw doel is, en wat het verwachte leerresultaat is van een klassikale activiteit. U zou kunnen overwegen om **het gebruik van L2 *lingua franca* te beperken tot het proces van een leeractiviteit**, door instructies te geven waardoor de studenten **L+ gebruiken in het eindproduct**, d.w.z. de eigenlijke taak. Een mogelijkheid, bijvoorbeeld bij het gebruik van teamwerk in breakout-groepen ter voorbereiding van een klassikale discussie, is om in elke groep een woordvoerder aan te stellen, die een korte synthese van de groepsdiscussie moet brengen, voor de gehele klasgroep. In dat geval lijkt het een goed idee om de andere deelnemers in de groep te vragen om de woordvoerder te helpen bij het maken van die synthese om cross-linguïstische mediatie en de co-creatie van betekenis door de groep aan te moedigen.

(3) Eerst zien, dan doen (eerst receptie, dan productie)

Een ander algemeen principe van taalpedagogie is vrij goed bekend en is dat al geruime tijd. Wanneer taalleerders wordt gevraagd iets te doen, d.w.z. een bepaalde communicatieve taak uit te voeren, is het raadzaam (a) die taak voor te bereiden door een *progressieve reeks deeltaken, gaande van de minder naar de moeilijkere deeltaken*; en (b) een paar voorbeelden te geven van wat er wordt verwacht, waarvan de leerders receptief kunnen leren, voordat ze actief moeten doen. Dat dubbele traject, van receptieve naar productieve, en uiteindelijk interactieve communicatieve activiteiten, en van minder naar moeilijkere communicatieve activiteiten, zou vertaald kunnen worden in de volgende vuistregels bij het hanteren van meertalige benaderingen:

- Eerst zien, dan doen: geef voorbeelden van wat er van je studenten wordt verwacht. Imitatie is een zeer krachtig hulpmiddel voor het leren van talen (eigenlijk is het hoe kinderen talen leren);
- eerst receptie, dan productie: begin met receptieve communicatieve activiteiten, voordat u de studenten vraagt om zelf iets te doen, bijvoorbeeld door hen te vragen een tekst in L+ te lezen, een video te bekijken, naar een opname te luisteren en kennis te nemen van een bepaald aspect van de taal (bijv. financiële terminologie). Vraag hen vervolgens om overeenkomsten en verschillen te vinden tussen L+ en hun L1 en/of L2 (met behulp van taalkundige vergelijking en meertalig begrip / *intercomprehension*). Vraag hen dan pas om een terminologielijst te maken waarin L1, L2 en L+ met elkaar worden vergeleken. U kunt hen ook vragen om in L1 of L2 uit te leggen waarom ze deze termen van L+ hebben behouden en niet andere, of om een korte synthese in L+ te schrijven waarin ze ten minste 5 van de behouden financiële termen moeten gebruiken. Dit werkt het beste in combinatie met een scenario (en de voorbereiding van dat scenario), bijvoorbeeld het schrijven van een vergaderverslag dat naar de stakeholders wordt gestuurd. Een ander, ingewikkelder scenario bouwt ook interactie in: een student is stakeholder in een bedrijf, woont de algemene vergadering bij en vraagt de raad van bestuur waarom het verwachte dividend voor het volgende boekjaar wordt verlaagd. Een andere student is voorzitter van de raad van bestuur en moet die beslissing verdedigen. Een derde zou de CEO kunnen zijn die het niet eens is met de beslissing van de raad van bestuur. Afhankelijk van het vaardigheidsniveau van de leerlingen kunnen zelfs instructies in L1 worden gegeven. Ten slotte kan studenten worden gevraagd om na te denken over hun terminologielijst en de vraag hoe nuttig die was voor de activiteit, of hoe volledig.

(4) Zoek naar een **constructieve** leerervaring

Fouten zijn goed. Ze zijn waar taalleerders van leren. Daarom omvat de meertalige pedagogie ook het creëren van een **veilige collaboratieve leerruimte, waarin de co-creatie van betekenis ook ruimte laat voor fouten**. Wanneer studenten worden gecensureerd voor de fouten die ze (onvermijdelijk) maken, kan (en waarschijnlijk zal) hun bereidheid om deel te nemen en te communiceren worden belemmerd. Het kan de moeite waard zijn om te overwegen om in uw formatieve evaluatie van klassikale activiteiten een onderscheid te maken tussen fouten die de communicatie belemmeren, fouten in terminologie en woordkeuze, en fouten in grammatica of anderszins die de communicatie niet belemmeren. Fouten kunnen tijdens het samenwerkingsproces het beste worden gecorrigeerd door middel van samenwerkend *peer learning*, waarbij leerders van elkaar leren. Fouten die in het product zijn gemaakt, kunnen het beste niet worden gecorrigeerd door de leerling expliciet te 'straffen' of bloot te stellen, maar door gebruik te maken van *co-learning* (bijv. peer review door andere leerlingen), of doordat de docent een zin correct herhaalt en leerders zo ondersteunt bij een proces van opmerksaamheid en bewustwording. Beoordelingen moeten altijd gepaard gaan met aanmoediging en nadruk op wat goed was, wat studenten kunnen in plaats van wat ze niet kunnen. Fouten moeten niet worden aangewezen als zwakke punten, maar als **mogelijkheden voor verbetering**.

Deze algemene pedagogische tips liggen aan de basis van meertalig klassenmanagement. Samen creëren ze, wanneer ze in de praktijk worden gebracht, een zeer krachtige, expliciete, meertalige, en dus 'echte', collaboratieve en veilige leerruimte, die diversiteit bevordert en de motivatie en participatie van leerders, *co-learning* en de autonomie van leerders verbetert. In die meertalige leerruimte kan het lesgeven zelf meertalig worden. Dat is wat we nu zullen uitleggen, in de volgende Tips & Tricks voor meertalig onderwijs.

Tips & Tricks voor meertalige onderwijsstrategieën in het HO

De volgende Tips & Tricks hebben betrekking op **vier hoofdstrategieën** waarmee een meertalige docent in het hoger onderwijs aan de slag kan. Deze strategieën werden gedefinieerd en in detail toegelicht in de Wat?-module. In een volgorde van meer passief (receptief) tot actiever (productief, interactief), zijn deze strategieën:

- Receptief meertalig begrip (*intercomprehension*)
- Inter- en cross-linguïstische vergelijking
- taalalternatie, *code-switching* en *translanguaging*
- geïntegreerde benaderingen, d.w.z. benaderingen die mediatie over talen heen (*cross-linguistic mediation*) omvatten

Zoals uitgelegd in Tip (3) hierboven, kunnen deze strategieën **het beste geleidelijk worden toegepast**, d.w.z. door te beginnen met meertalig begrip en taalvergelijking (receptief), vervolgens taalalternatie, *code-switching* en *translanguaging* (productief) te introduceren, en ten slotte te zoeken naar meertalige (cross-linguïstische) mediatie-activiteiten (interactief). Strategieën kunnen achtereenvolgens worden gebruikt, de een na de ander, of ze kunnen worden gecombineerd in een enkele cursus of klassikale activiteit, afhankelijk van het vaardigheidsniveau van de leerders en de verwachte leerresultaten van een klassikale activiteit. Volgend op Tip (2) die hierboven werd uitgelegd, is het raadzaam om na te gaan **welke combinatie van talen het meest geschikt is** voor een bepaalde communicatieve taak. Terwijl inter- en cross-linguïstische vergelijking en receptief meertalig begrip L+ centraal stellen in de taak van leerders, hoeft dit niet altijd het geval te zijn bij het toepassen van de meer complexe, productieve en interactieve strategieën. Over het algemeen kan het waardevol zijn om **eerst productieve en interactieve meertalige activiteiten te organiseren van L+ naar L1 of L2, voordat de leerlingen inhoud produceren en interageren in L+**. Zorg er ten slotte, zoals uitgelegd in Tip (1), voor dat uw studenten weten wat ze gaan leren, wat u van hen vraagt en waarom. Ga in navolging van Tip (4) op zoek naar wat goed is en bouw een formatieve beoordeling in van wat minder goed ging.

In de volgende paragrafen zullen we enkele voorbeelden bekijken van hoe deze vier strategieën in uw onderwijs kunnen worden geïntegreerd. Deze voorbeelden zijn niet bedoeld om u te vertellen wat u moet doen. We hopen eerder dat ze een **bron van inspiratie** kunnen zijn waarmee u uw eigen weg naar de toekomst van meertalig onderwijs kunt plannen. Naarmate de beschreven communicatieve activiteiten complexer worden, zullen ze meerdere strategieën gaan combineren. Bij communicatieve activiteiten die bijvoorbeeld illustreren hoe geïntegreerde meertalige benaderingen in uw onderwijs kunnen worden ingepast, is het te verwachten dat meertalig begrip (*intercomprehension*), taalvergelijking en *translanguaging* ook plaatsvinden.

Hoe receptief meertalig begrip in te bouwen

Rekening houden met talen die leerders al kennen, helpt bij het aanleren van een extra taal (L+). Dit is het duidelijkst het geval voor hun L1, maar kan ook L2 betreffen.

Een van de redenen hiervoor is dat studenten delen of segmenten van een L+ kunnen begrijpen, zeker wanneer L+ deel uitmaakt van dezelfde taalfamilie als een taal die ze al kennen.

Voorbeelden voor het taalonderwijs

- geef de leerders een tekst in L+. Vraag hen om woorden te onderstrepen die lijken op woorden in hun L1 of L2. Vraag hen om overeenkomsten en verschillen te overwegen, bijvoorbeeld in spelling en in grammaticaal geslacht (indien relevant);
- geef de leerders een aantal zinnen in L+. Vraag ze na te denken over hoe ze deze zinnen in hun L1 en/of in het Engels zouden formuleren, en waarom ze sommige delen van L+ wel kunnen begrijpen, maar andere niet;
- vraag de leerders om te luisteren naar een interview in L+ over een onderwerp waar ze terminologische kennis van hebben in L1. Vraag hen wat ze begrepen en wat ze niet begrepen;
- vraag de leerders om een video in L+ te bekijken met interlinguale ondertiteling in L+ ingeschakeld. Vraag ze om woorden op te schrijven die ze herkennen.

Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven

- geef de leerders een tekst over het onderwerp van uw les, in L+. Vraag hen om woorden te onderstrepen die lijken op woorden in hun L1 of L2. Vraag hen om overeenkomsten en verschillen te overwegen, bijvoorbeeld in spelling en in vakterminologie (indien relevant);
- vraag de leerders om te luisteren naar een interview in L+ over een onderwerp waar ze terminologische kennis van hebben in L1. Vraag hen wat ze begrepen en wat ze niet begrepen;
- Doe met de studenten een rondleiding door een museum (fysiek of online). Geef hen een audiogids in L+ en vraag hen om de woorden in L+ te noteren die ze leren door ze te herkennen;
- vraag de studenten in een cursus taalkunde om een translinguïstische grammaticaregel te maken op basis van voorbeelden in verschillende talen van dezelfde familie (bijv. Germaanse, Slavische, Romaanse talen, enzovoort);
- In een literatuurcursus over migrantenliteratuur, of literatuur door minderheden, laat studenten nadenken over taaldiversiteit en de invloed van zogenaamde minderheidstalen op grote landstalen, en van die grote talen op minderheidstalen. Vraag uw studenten vervolgens om een essay te schrijven over hoe elke romanschrijver eigenlijk al een vertaler is.
- Vraag de studenten om (delen van) een tweetalige of meertalige roman te lezen.

Hoe inter- en cross-linguïstische vergelijking in te bouwen

Rekening houden met talen die leerders al kennen, helpt bij het leren van een extra taal (L+). Dit is het duidelijkst het geval voor L1, die leerders sowieso gebruiken, waarbij ze dat doorgaans verborgen houden voor hun docenten vreemde talen. Bij inter- en cross-linguïstische vergelijking gaat het erom dat verborgen deel van het leren van talen een **expliciet onderdeel van het leerproces te maken**. Tegelijkertijd hebben leerders van een L+ er ook baat bij dat er rekening wordt gehouden met andere talen (L2, L3) die ze al kennen. Zij hoeven die talen niet volledig te beheersen; **elke kennis van L2 of L3 helpt**, bijv. Poolse grammatica of Italiaanse woordenschat helpt bij het leren van een andere Slavische of Romaanse taal. Soms helpt het zelfs bij het leren van een L+ die ver verwijderd lijkt van L1 of L2.

Wanneer studenten actief L+ vergelijken met hun L1 en/of L2, vergroten ze hun **meta-linguïstische reflectievermogen**, terwijl **leren door vergelijking** (door inductie) ook gemakkelijker te begrijpen en te verwerken is dan een theoretische verklaring in het absolute, die nadien moet worden toegepast (door deductie).

Inter- en cross-linguïstische vergelijking hoeft niet beperkt te blijven tot strikt linguïstische fenomenen zoals grammatica of lexicon. Het kan ook worden uitgebreid tot pragmatische en sociaal-culturele manieren van expressie, en zelfs tot culturele observaties, in een taal cursus of in een cursus literatuur, kunst of politiek.

Hieronder vindt u enkele voorbeelden van hoe inter- en cross-linguïstische vergelijking kan worden opgenomen in meertalig onderwijs, ter inspiratie. We zullen eerst enkele voorbeelden geven voor het taalonderwijs, en daarna enkele voorbeelden van hoe deze strategie kan worden geïntegreerd in vakcursussen die in L2 of L+ worden gegeven, door aandacht te hebben voor CLIL (content and language integrated learning).

Voorbeelden voor het taalonderwijs

- geef de leerders een aantal voorbeeldzinnen in L+. Vraag hen om deze zinnen in hun respectievelijke L1's te herformuleren (desnoods met een woordenboek, of met behulp van machinevertaling), en om de syntactische posities van onderwerp en voorwerp in de zinnen te vergelijken. Afhankelijk van het niveau van vaardigheid en metalinguïstische kennis, kan leerders ook worden gevraagd om syntaxisregels in L+ te formuleren (zie 'Hoe taalalternatie, *code-switching* en *translanguaging* te in te bouwen' hieronder);
- geef studenten verschillende zinnen in L+ die een verhalend discours in de verleden tijd bevatten (het *preteritum*). Vraag hen om na te denken over hoe de verleden tijd wordt gebruikt in hun L1, en/of in het Engels, en te vergelijken;
- geef studenten een aantal e-mails in L1, L2 en L+. Laat hen overeenkomsten en verschillen zoeken met betrekking tot culturele en pragmatische beleefdheidsnormen, en laat hen vervolgens een lijst maken met beleefdheidsformules die in L+ worden gebruikt;
- vraag de leerders om zinnen om te zetten van lijdende vorm (passivum) naar handelende vorm (activum), in hun L1 en vervolgens in L+. Vraag hen om verschillen in gebruik te observeren en te becommentariëren;
- laat de leerders een krantenartikel in L+ lezen, laat hen de termen noteren die verband houden met het hoofdonderwerp (bijv. economie, internationale politiek, sport) en vraag hen

om een meertalige terminologielijst te maken waarin ze alle andere talen die ze spreken, opnemen.

Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven

- geef de studenten een tekst in L+. Vraag hen om woorden te onderstrepen die lijken op woorden in hun L1 of in L2. Vraag hen om overeenkomsten en verschillen te noteren, bijvoorbeeld in spelling en in grammaticaal geslacht (indien relevant), en vraag hen of woorden die op elkaar lijken in beide talen dezelfde betekenis hebben (wijzend op het risico van valse vrienden in het meertalig begrip);
- vraag de leerders om te luisteren naar een interview in L+ over een onderwerp waar ze terminologische kennis van hebben in L1. Vraag hen wat ze begrepen en wat ze niet begrepen;
- Vraag de leerders om een rondleiding door het museum te volgen (fysiek of online). Geef hen een audiogids in L+ en vraag hen de woorden in L+ te noteren die ze hebben geleerd door ze te herkennen;
- vraag de studenten in een cursus taalkunde om een translinguïstische grammaticaregel te maken op basis van voorbeelden in verschillende talen van dezelfde familie (bijv. Germaanse, Slavische, Romaanse talen, enzovoort);
- vraag uw leerders om dezelfde prompt in te voeren in een AI-tool gebaseerd op grote taalmodellen (*large language models*), bijv. ChatGPT of Bing Copilot, in verschillende talen, en om verschillen in de gegenereerde output te bespreken;
- vraag de cursisten om handleidingen over een bepaald onderwerp in verschillende talen te raadplegen en met elkaar te vergelijken.

Hoe taalalternatie, *code-switching* en *translanguaging* in te bouwen

Taalalternatie, *code-switching* en *translanguaging* zijn methoden waarmee leerders worden aangemoedigd om actief gebruik te maken van alle talen in hun taalrepertoire, meestal één taal tegelijk. Doorgaans bestaan taalalternatie en *code-switching* in het combineren van receptie in de ene taal met productie in een andere taal. *Translanguaging* gaat nog een stap verder: het omvat interactie (en dus ook receptie en productie) in meerdere talen tegelijkertijd.

Voorbeelden voor het taalonderwijs

- geef leerders instructies in L+ én in L1, wanneer complexe taken in L+ moeten worden uitgevoerd. De kans is groot dat sommige studenten de instructies beter begrijpen;
- wanneer u merkt dat studenten de instructies in L+ niet volledig begrijpen, geef dan dezelfde instructies opnieuw in L2, terwijl u erop wijst hoe taalvergelijking en meertalig begrip nuttig zijn voor het begrijpen van L+, op voorwaarde dat de vakterminologie bekend is in L+;
- laat studenten peer feedback geven in L1, op een taak die door medestudenten in L+ wordt uitgevoerd. De kans is groot dat ze zich vrijer kunnen uiten. U kunt ook andere studenten vragen om die feedback vervolgens samen te vatten in L+;
- ga na of studenten een uitleg of een tekst in L+ hebben begrepen, door hen te vragen die uitleg of tekst samen te vatten in L1;
- controleer of studenten een grammaticaregel hebben begrepen die in L+ wordt uitgelegd, door ze deze zelf, aan hun medestudenten, te laten uitleggen in L1 of L2;
- sta studenten toe om te *code-switchen* in mondelinge productie in L+, waarbij ze individuele woorden in L1 mogen introduceren terwijl ze L+ gebruiken, en gebruik dit vervolgens als een hulpmiddel om de overeenkomstige woorden in L+ aan te leren;
- laat leerders met verschillende L1's met elkaar in gesprek gaan in L+, voor een complexe communicatieve taak waarvoor ze mogen *translanguagen*, waarbij ze L1 of L2 als *lingua franca* gebruiken;
- laat leerders een menu in L+ uitleggen in hun L1, aan andere leerders met een andere L1;
- laat studenten commentaar geven op een tekst in L+ terwijl ze gebruik maken van L1 en/of L2.

Voorbeelden voor vakcursussen die in L+ of L2 worden gegeven

- vraag studenten om een academisch essay te schrijven in L1, inclusief samenvattingen in L2 en L+, waarbij ze online op zoek moeten gaan naar de juiste terminologie;
- vraag studenten om een groepsdiscussie of een bijeenkomst tussen gebruikers van L+ te organiseren, en misverstanden in L2 te herstellen, door gebruik te maken van taalvergelijking en meertalig begrip;
- laat de helft van uw literatuurstudenten een tweetalige auteur of zelfvertaler (bijv. Samuel Beckett, Vladimir Nabokov) in de ene taal lezen, en de andere helft in de andere taal, en voer een groepsdiscussie over verschillen in de tekst en in interpretatie;
- dezelfde oefening kan ook worden gedaan met vertalingen, in het bijzonder verschillende vertalingen in dezelfde taal;
- vraag de cursisten in een cursus taalkunde om dezelfde tekst te lezen in 3 verschillende talen van dezelfde familie, en laat hen syntactische, grammaticale en/of pragmatische overeenkomsten en verschillen bespreken;

- vraag uw studenten om de centrale boodschap te extraheren of om een synthese te maken in L1, of L2, van een tekst, een interview of een lezing (over een bepaald onderwerp) in L+;
- vraag uw studenten om een meertalige terminologielijst te maken voor een bepaald specialisatie-domein;
- vraag uw studenten om Wikipedia-lemma's in verschillende vreemde talen over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld modernisme, marktwaarde of absolute monarchie, te lezen en te vergelijken, met elkaar, of met een academisch leerboek in L1, en een paper te schrijven over die vergelijking in L+.
- vraag uw studenten om dezelfde prompt in te voeren in een AI-tool een AI-tool gebaseerd op grote taalmodellen (*large language models*), bijv. ChatGPT of Bing Copilot, in verschillende talen, en om verschillen in de gegenereerde output te bespreken, terwijl ze L1 gebruiken om uit te leggen wat de output in L2 is, en *vice versa*.

Hoe geïntegreerde benaderingen van meertaligheid te gebruiken

De integratie van talen (in het meervoud) in het meertalige repertoire van leerders bij het onderwijzen van taalcurricula of vakcurricula in een vreemde taal, is het grootst wanneer verschillende talen worden gecombineerd in **mediatie over talen heen, als een transversale meertalige strategie** die wordt gebruikt om betekenis van de ene taal naar de andere te construeren. Met 'geïntegreerd' bedoelen we dat verschillende talen tegelijkertijd worden gebruikt, in plaats van afwisselend of door *code-switching*. Daarnaast verwijst 'geïntegreerd' ook naar de integratie van het leren van talen in vakcurricula en het leren van vakinhoud in taalcurricula, d.w.z. CLIL (*content and language integrated learning*), in de ruimste zin van het woord.

Met 'transversale' onderwijsstrategie bedoelen we dat **mediatie de drie andere vormen van communicatie mobiliseert: receptie, productie en interactie**. Men zou dus kunnen zeggen dat dergelijke geïntegreerde benaderingen *translanguaging* integreren in mediatieactiviteiten. **Mediatie mobiliseert ook alle componenten van taalvaardigheid** (kennis en begrip, waarden en attitudes, vaardigheden) in communicatieve activiteiten die het gemeenschappelijke kenmerk hebben dat ze begrip en ook de communicatie zelf vergemakkelijken. Soorten mediatie die in het ERK (2022) worden genoemd, onder mediatiestrategieën, zijn onder meer het koppelen van nieuwe kennis aan eerdere kennis, het aanpassen van de taal of talen aan de communicatieve situatie, inclusief het doelpubliek, het opsplitsen van gecompliceerde informatie of het stroomlijnen van een tekst. Kortom, mediatie is wat docenten doen: het gaat om uitleggen, voorbeelden geven, een complexe boodschap structureren, een concept definiëren en controleren of hun studenten het goed hebben begrepen. Het zou ook moeten zijn wat studenten doen, als leden van een leergemeenschap die betrokken zijn bij de **co-creatie van zinvolle communicatie**, samen met de docent.

Het opnemen van mediatie in communicatieve praktijken in de klas, hetzij mediatie van een tekst, hetzij van concepten en/of van de communicatie zelf, zoals het ERK (2022) suggereert, **impliceert dat leerders optreden als sociale actoren die bruggen bouwen om zo effectieve communicatie te garanderen**, door te helpen om betekenis over te brengen, waar die betekenis niet zonder hulp wordt begrepen. Daarnaast worden bij mediatie over talen heen, andere talen gebruikt als hulpmiddelen om die hulp te kunnen verschaffen. Bijgevolg is mediatie over talen heen **een zeer motiverende methode van co-learning, waarbij medeleerders zelf communicatieve taken op zich nemen die traditioneel als de taak van de leraar worden beschouwd**, zoals uitleggen, samenvatten, structureren, definiëren, herformuleren, enzovoort.

Mediatie over talen heen omvat kennis, waarden en attitudes, en skills die verband houden met receptie, productie en interactie, terwijl daarnaast gebruik wordt gemaakt van het meertalige repertoire als een instrument om te begrijpen en te communiceren, door meertalig begrip, taalvergelijking, taalalternatie of *translanguaging*. Dit kan in verschillende mate gebeuren op alle vaardigheidsniveaus, afhankelijk van de complexiteit van de communicatieve situatie en/of taak in kwestie. Hoe hoger het beheersingsniveau van leerders in de betreffende talen, hoe geavanceerder de vormen van mediatie.

De hieronder genoemde voorbeelden van mediatie-activiteiten over talen heen impliceren een geïntegreerde aanpak zoals hierboven uiteengezet, waarbij **leerinhoud gepaard gaat met het leren van talen en het leren van talen met leerinhoud**. Om deze reden zullen we slechts één

reeks voorbeelden geven die zowel het leren van talen als van inhoud omvatten, in plaats van twee reeksen voor taalonderwijs en voor vakcursussen.

Aangezien mediatie over talen heen een zeer motiverende maar ook complexe aangelegenheid is om te leren, is het raadzaam om de zaken stap voor stap te doen, volgens de algemene tips die op de eerste pagina's van deze Toolbox werden uitgelegd. Mediatie over talen heen impliceert de kennis en vaardigheden die nodig zijn om iets uit te leggen, een definitie te geven, een boodschap te structureren, iets in eenvoudigere woorden te herformuleren, enzovoort in verschillende talen. Bij een studentenpubliek waar dit niet het geval is, is het raadzaam om zich eerst op deze mediatievaardigheden te concentreren voordat u leerders vraagt om complexe taaloverschrijdende mediatietaken uit te voeren.

Voorbeelden van geïntegreerde benaderingen met mediatie over talen heen

- vraag de studenten om een aflevering van een serie te bekijken in L+, op een streaming-platform of online, vraag hen om ondertiteling in te schakelen, hetzij in hun L1, of L2, of in L+ (intralinguale ondertiteling). Organiseer vervolgens een discussie over welke woorden en formules in L+ ze hebben geleerd, welke moeilijkheden ze tegenkwamen, wat goed ging in de ondertitels en wat niet, in breakout-groepen, in L1. Benoem in elke groep een woordvoerder, die een korte synthese van de groepsdiscussie in de klas als geheel moet brengen, in L+. Vraag de andere deelnemers in de breakout-groep om de woordvoerder te helpen bij het maken van die synthese, om zo mediatie over talen heen en de co-creatie van betekenis door de groep aan te moedigen;
- geef leerders van L+ de volgende opdracht (laten we voor de duidelijkheid het voorbeeld nemen van Nederlandstalige leerders van het Frans op C1-niveau): 'Voor je stage als masterstudent ben je door je werkgever, een groot VVV-kantoor in Parijs, gevraagd om drie aanbevelingen van 100 woorden elk te schrijven over de drie beste hotels in de buurt van het Louvre. Om die aanbevelingen te schrijven, baseer je je internetrecensies van toeristen (boeking, expedia, tripadvisor, enz.). Zorg ervoor dat je recensies in verschillende talen leest, ook slechte, en maak daarbij gebruik van meertalig begrip.' Wanneer die schrijfp opdracht is voltooid, werkt u met breakout-groepen, waarin een van de studenten zijn/haar bevindingen moet presenteren aan het VVV-kantoor, waarvan de eigenaar, gespeeld door een andere student, toevallig alleen Engels spreekt. Een derde student heeft de vervolgopdracht om een activiteitenverslag te schrijven in L1, voor de stagecoördinator op de universiteit.
- vraag uw studenten om enkele wetenschappelijke artikelen of de samenvattingen daarvan in L1, L2 en L+ over een bepaald onderwerp te lezen. Vraag hen vervolgens om een synthese van 500 woorden in L1 te schrijven, aangepast voor een sessie van de Kinderuniversiteit, bijgewoond door 9- tot 12-jarigen, of aangepast voor een lekenpubliek in de vorm van bijvoorbeeld een krantenartikel van 250 woorden in L+. U kunt ook presentaties over het onderwerp en/of peer feedback in meerdere talen in dat opzet meenemen.
- vraag de leerders om een rondleiding door een bepaald museum voor te bereiden, in L2. Om deze rondleiding voor te bereiden, gebruiken ze geschreven en online materiaal in L+, dat ze in L2 moeten synthetiseren, structureren en verduidelijken. Laat ze in breakoutgroepen aan de opdracht werken, om zo mediatie over talen heen en de co-creatie van betekenis door de groep aan te moedigen.
- geef studenten de volgende opdracht, voor te bereiden door als team samen te werken: 'Onze universiteit stuurt jullie naar een bachelorconferentie in het buitenland om een pitch

van 5 minuten te geven over het onderwerp van jullie masterscriptie. De pitch moet in het Engels, maar de organisatoren hebben gevraagd om de ondersteunende PowerPoint-presentatie in het Frans te maken. Daarnaast wil de universiteit een persbericht van één pagina uitsturen over het evenement, in het Nederlands, in het Engels, en in het Frans (of eender welke andere talen naar keuze);

- laat leerders samenwerken in een groep terwijl ze L+ gebruiken, maar de vaardigheid van één deelnemer in L+ 'dempen', waardoor de anderen verplicht worden om mediatie over talen heen (van L+ naar bv. L2) te gebruiken;
- geef instructies of een les over een bepaald onderwerp in L+ aan slechts de helft van de studenten in uw klasgroep. De andere helft van de studenten is niet aanwezig en heeft een andere opdracht. Laat de studenten van de eerste groep vervolgens in L1, of L2, aan de tweede groep uitleggen wat er in L+ door de docent is uitgelegd. Dit kan worden opgevolgd door feedback van de docent over wat er goed en minder goed ging, zowel inhoudelijk als qua taalgebruik, of door peer feedback waarbij gebruik wordt gemaakt van alle betrokken talen;
- organiseer een vaardigheidstaak, mondeling of schriftelijk, waarbij leerders in meer dan één taal als sociale actoren moeten optreden. Voorbeelden kunnen zijn: (a) dat zij een schrijfpdracht krijgen die in L2 en L3 moet worden uitgevoerd, gevolgd door feedback die zich concentreert op de overeenkomsten en verschillen tussen L2 en L3; (b) dat hen wordt gevraagd om een groepsdiscussie te voeren, waarbij student 1 gebruikmaakt van L1, student 2 in L2 praat, en student 3 medieert tussen de twee anderen in een *lingua franca*; (c) dat aan de deelnemers aan een CLIL-cursus wordt gevraagd iets uit te leggen in een andere taal dan de taal waarin zij het onderwerp hebben geleerd; d) of om het even welk ander scenario waarin het gebruik van verschillende talen zinvol is.

Communicatieve taken en communicatieve scenario's

Centraal in meertalige onderwijsbenaderingen staan de taalleerders als actieve sociale actoren, die leren communiceren in (gesimuleerde) levensechte situaties, waarbij verschillende talen aanwezig zijn en worden gebruikt, inclusief de taal die ze expliciet leren. Andere talen zijn krachtige hulpmiddelen bij het verwerven van die nieuwe taal, vooral wanneer leerders dat positieve effect gaan beseffen. Dat gebeurt door het uitvoeren van communicatieve taken die nuttig zijn in hun (toekomstige) professionele en persoonlijke leven, en waarvoor ze worden uitgenodigd om samen betekenis te construeren, zowel met als voor elkaar, hun soft skills te trainen, en ook de waarden en attitudes te leren die een rol spelen, wanneer de steeds diverser wordende studentenpopulaties van vandaag worden uitgenodigd om elkaar te helpen bij het uitvoeren van **zinnvolle communicatieve taken**.

Een efficiënte manier om dat collaboratieve leerproces te organiseren en te structureren, is door verschillende communicatieve taken met elkaar te verbinden in **pedagogische scenario's waarin het gebruik van meerdere talen zinvol is**. Dergelijke scenario's omvatten verschillende **componenten van taalvaardigheid** (kennis met inbegrip van metalinguïstische kennis, attitudes en waarden, en vaardigheden waaronder meertalige vaardigheden), **verschillende vormen van communicatie** (schriftelijke en mondelinge receptie, productie, interactie, bemiddeling) en **verschillende meertalige strategieën** (meertalig begrip, taalvergelijking, taalalternatie, *translanguaging*, mediatie over talen heen). Meertalige leerscenario's werken het beste wanneer (a) ze betrekking hebben op motiverende, meertalige situaties en handelingen die uit het echte leven gegrepen zijn, bijvoorbeeld reizen naar het buitenland, lezen in de ene taal en uitleggen in een andere taal, rollenspel waarin één deelnemer het niet kan begrijpen, communiceren voor diverse doelgroepen met verschillende kenmerken, enzovoort; en (b) voortgang in het leerproces wordt ingebouwd, die uitmondt in een taak die uit het echte leven gegrepen is en die normaal gesproken een of andere vorm van product impliceert (tekst, multimedia, enz.). Streef naar 'echt' taalgebruik, waarbij leerders zich kunnen engageren, denk aan het inbouwen van voortgang in termen van toenemende moeilijkheidsgraad van de verschillende taken en opdrachten die u geeft, en geef de leerders zoveel mogelijk autonomie.

Hieronder staan enkele voorbeelden van dergelijke scenario's, waarin verschillende communicatieve taken kunnen worden geïntegreerd, die uitmonden in een finaal product.

- simuleer een internationale conferentie met sprekers in verschillende talen, of vraag studenten om een meertalige nepconferentie te organiseren met een internationaal publiek;
- vraag studenten om zelf les te geven, door mediatie van een tekst of een concept, in een internationale leerruimte;
- vraag studenten om een pitch te geven in een internationale onderzoeksgroep;
- simuleer een internationale zakelijke bijeenkomst waarin studenten een marketingplan moeten voorstellen;
- simuleer situaties waarin studenten geconfronteerd worden met miscommunicatie door een gebrek aan kennis van de landstaal, bijvoorbeeld in de zorg, in een politiebureau, in een rechtszaal;
- simuleer situaties waarin studenten geconfronteerd worden met talen waarvan ze denken dat ze er niets van zullen begrijpen;

- denk aan scenario's waarin studenten verschillende rollen kunnen hebben, die verschillende communicatieve activiteiten, verschillende talen en verschillende meertalige strategieën met zich meebrengen;
- denk aan scenario's waarin leerders geconfronteerd worden met materialen in verschillende talen;
- denk aan scenario's waarin het klaslokaal een meertalige multiculturele leerruimte wordt, door leerlingen in (gesimuleerde) *real-life* meertalige omgevingen te plaatsen, bv. een internationale werkvloer, een toeristische dienst of een stadsloket, een vertaal- of copywritingbureau, enzovoort.

Wat zou u doen?

Hieronder staan enkele voorbeelden van basisscenario's die verder moeten worden uitgewerkt (bijvoorbeeld: het verstrekken van de situatie of het einddoel wanneer deze ontbreken, het verduidelijken van welk type product de finale taak van het scenario beoogt, inclusief het opleggen van passende beperkingen, enz.). Nu u op de hoogte bent van de gegeven Tips & Tricks, hoe zou u die basisscenario's verder uitwerken tot een volwaardig meertalig, actiegericht scenario, met taken en activiteiten in de klas? Hoe zou u die scenario's gebruiken in uw meertalig onderwijs? Welke taken zou u uw studenten vragen uit te voeren, en in welke volgorde? Hoe zou u ervoor zorgen dat ze over de nodige kennis beschikken en de nodige attitudes tonen, voordat u hen hun vaardigheden laat trainen? Hoe zou u receptie, productie en mediatie inbouwen? Hoe zou u ervoor zorgen dat u voortbouwt op het meertalige repertoire van studenten? Hoe zou u hen laten samenwerken om samen betekenis te creëren? Hoe zou u de beoordeling en feedback organiseren?

- uw studenten zijn werknemers van een internationaal bedrijf dat een nieuw kantoor in het buitenland opent;
- een museum wil folders en audiogidsen ontwikkelen voor toeristen;
- een wetenschappelijk tijdschrift vraagt om meertalige wetenschappelijke inhoud;
- uw universiteit wil dat uw studenten een welkomstevent organiseren voor internationale studenten.
- uw studenten worden gevraagd om een zomercursus vergelijkende taalkunde of vergelijkende literatuurwetenschap voor internationale studenten te organiseren;
- uw studenten zijn gevraagd om een wetenschappelijke studiedag te organiseren voor een lekenpubliek;
- uw onderzoeksgroep heeft internationale doctoraatsstudenten gerekruteerd die de lokale taal niet kennen en ook niet goed Engels spreken;
- uw studenten lopen stage in een meertalige setting, waar geen gemeenschappelijke taal is;
- er moet een skillslab worden georganiseerd waarin taalleerders van verschillende talen hun taalvaardigheid kunnen oefenen;
- uw studenten zijn docenten van een CLIL-cursus.

Welke andere scenario's kunt u bedenken die nuttig zouden zijn voor uw onderwijs?

— ...

DEEL 2

APATCHE-repertoire van praktijkvoorbeelden: meertalige activiteiten en scenario's

Inhoudsopgave

Inleiding.....	22
APATCHE sjabloon voor meertalig didactisch materiaal	23
Didactisch Materiaal type 1 (DM1).....	24
Didactisch Materiaal type 2 (DM2).....	25
Didactisch Materiaal type 3 (DM3).....	27

Inleiding

In dit tweede deel, dat concrete voorbeelden bevat van meertalige activiteiten en scenario's, vindt u didactische materialen van verschillende soorten:

- **Didactische materialen van Type 1** omvatten voorbeelden van meertalige modules die u kunnen helpen om uw kennis en begrip van Module 1 – Wat? en Module 2 – Waarom? in de praktijk te brengen, waarbij u enkele van de thema's die in die modules aan de orde komen, onder de aandacht van uw studenten brengt;
- **Didactische materialen van type 2** daarentegen zijn erop gericht om u concrete voorbeelden aan te reiken van hoe een meertalige cursus eruit zou kunnen zien. U kunt deze voorbeeld-modules en scenario's gebruiken in uw eigen cursussen, ze aanpassen aan uw behoeften of er inspiratie uit halen om uw eigen meertalig lesmateriaal te ontwikkelen.
- Ten slotte zijn **didactische materialen van type 3** materialen die werden voorbereid door APATCHE-cursisten zoals u. Uw eindopdracht in deze cursus is om uw eigen voorbeeld te maken van een meertalige activiteit of scenario, dat bruikbaar is in uw eigen onderwijscontext, waarbij u zich kan laten inspireren door de voorbeelden die u vindt in het APATCHE-repertoire en deze aanpast aan uw context en behoeften, en die van uw studenten, volgens het onderstaande sjabloon. Stuur ons uw materiaal zodat we het kunnen uploaden naar het APATCHE-cursusplatform.

Alle materialen zijn te vinden in de **APATCHE** online cursusomgeving (Moodle). Hieronder volgt een overzicht van welke materialen er daar te vinden zijn.

APATCHE Sjabloon voor meertalig didactisch materiaal

Te gebruiken door cursisten bij het ontwikkelen van hun eigen meertalig cursusmateriaal (Didactisch materiaal van Type 3):

- taalcursus / vakcursus (kies een of beide)
- titel van het taal- of vakcollege en auteur van het didactische materiaal
- taalkundig diverse klas / klas met weinig taalkundige diversiteit (kies)
- meertalig pedagogisch scenario en titel(s) van de activiteit(en) die verband houden met de titel van de taalklas of het onderwezen vak
- gebruikte meertalige strategieën
- geplande / verwachte leerresultaten volgens de APATCHE Beschrijvende Schaal
- voorbeeld van activiteit (werkbladen, video's, opnames, timing enz.)
- methode van evalueren: individuele beoordeling, vragenlijst of interactieve discussie
- nota's voor de taal- of vakdocent
- bibliografie

Didactische materialen type 1 (DM1)

Voorbeeldmodule 1 – Bijlage 1_DM1

Thematisch toepassingsgebied:

Identificatie van de linguïstische repertoires van studenten

Auteur: Daiva Pundziuvienė (Vytautas Magnus Universiteit, Kaunas, Litouwen)

Voorbeeldmodule 2 – Bijlage 2_DM1

Thematisch toepassingsgebied:

De aard van meertaligheid. Blootstelling aan onbekende talen als hulpmiddel voor het onderwijzen van talen

Auteurs: Anna Murkowska, Joanna Fituła, Jacek Romaniuk (Universiteit van Warschau, Polen)

Voorbeeldmodule 3 - Bijlage 3_DM1

Thematisch toepassingsgebied:

Bewustmaking van de rol van een meertalige docent in taalkundig gediversifieerde en niet erg diverse universitaire klaslokalen, evenals van de waarden die op natuurlijke wijze worden bevorderd door een meertalige aanpak

Auteurs: Dorota Campfield, Anna Murkowska, Joanna Fituła, Jacek Romaniuk (Universiteit van Warschau, Polen)

Voorbeeldmodule 4 - Bijlage 4_DM1

Thematisch toepassingsgebied:

Bewustmaking van de onvermijdelijke en belangrijke verschuiving van vandaag in het paradigma voor het onderwijzen en leren van talen

Auteurs: Dorota Campfield, Anna Murkowska, Joanna Fituła, Jacek Romaniuk (Universiteit van Warschau, Polen)

Didactische materialen type 2 (DM2)

Didactische materialen van type 2 werden door elke projectpartner ontwikkeld en omvatten zowel materialen voor een meertalige taal cursus als voor een meertalige vak cursus. Sommige van deze materialen zijn voorbeelden van meertalige activiteiten, terwijl andere meertalige scenario's bevatten of voorbeelden zijn van een volledig meertalig cursusontwerp.

Universiteit van de Algarve, Faro, Portugal	
a)	taal cursus – Bijlage 1_DM2 Titel: Meertalige en pluriculturele benaderingen van het academische leven op de campus Auteurs: Manuel Célio Conceição, Pedro Quintino de Sousa en Neuza Costa
b)	taal cursus – Bijlage 2_DM2 Titel: Bio-ethiek in talen en culturen Auteurs: Manuel Célio Conceição, Pedro Quintino de Sousa en Neuza Costa
Universiteit Antwerpen, België	
a)	taal cursus – Bijlage 3_DM2 Titel: Style-shifting in English: Developing formal and informal linguistische repertoires to facilitate communication accommodation Auteur: Jim Ureel
b)	vak cursus – Bijlage 4_DM2 Titel: Modernisme – sleutelaspecten en contextuele diversiteit Auteur: Kris Peeters
Katholieke Universiteit van het Heilig Hart, Milaan, Italië	
a)	taal cursus – Bijlage 5_DM2 Titel: Grammaticale en lexicale vaardigheden ontwikkelen in het Frans in een meertalige klas Auteurs: Silvia Calvi, Klara Dankova, Maria Vittoria Lo Presti
b)	vak cursus – Bijlage 6_DM2 Benaming: Italiaans voor de financiële wereld Auteur: Maria Vittoria Lo Presti
Universiteit van Warschau, Polen	
a)	taal cursus – Bijlage 7_DM2 Titel: <i>De Kleine Prins</i> Auteurs: Radosław Kucharczyk, Marta Wojakowska
b)	vak cursus – Bijlage 8_DM2 Titel: Cosmetics Auteurs: Radosław Kucharczyk, Marta Wojakowska

Vytautas Magnus University, Kaunas, Litouwen	
a)	taalcursus – Bijlage 9_DM2 Titel: Vergelijking van volkswijsheden (spreekwoorden) in verschillende culturen Auteur: Nemira Mačianskienė
b)	vakcursus – Bijlage 10_DM2 Titel: Methoden voor taalonderwijs. Talen van verschillende klassen Auteur: Vaida Misevičiūtė

Didactische materialen type 3 (DM3)

Nu is het aan u! Uw eindopdracht in deze cursus over meertalige, pluriculturele benaderingen van lesgeven in het hoger onderwijs, is om uw eigen voorbeeldmodule voor te bereiden, die bruikbaar is in uw eigen onderwijscontext, waarbij u zich laat inspireren door de voorbeelden die gegeven werden en deze aanpast aan uw context en de behoeften van uw studenten. Gebruik daarbij het bovenstaande sjabloon, zodat we uw materiaal kunnen uploaden naar het online repertoire van het APATCHE-project. Veel succes, en heel erg bedankt voor uw tijd en moeite!

